

Література

1. Про затвердження Державної цільової програми формування позитивного міжнародного іміджу України на період до 2011 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 03.06.2009 № 554 // Офіційний вісник України. — 2009. — № 42 (15.06.2009). — Ст. 1405.
2. Туристичні потоки [електронне джерело]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Програма економічних реформ на 2010–2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна влада».
4. *Бауман Зигмунд*. Глобалізація. Наслідки для людини і суспільства / Зигмунд Бауман; [пер. з англ. І. Андрущенка]; за ред. М. Вінницького. — К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. — 109 с.
5. *Белл Даниел*. Грядущее постиндустриальное общество. Опыт социального прогнозирования / Даниел Белл; [перевод с англ. В. Л. Иноземцева]. — М.: Academia, 1999. — 956 с.
6. UNWTO World Tourism Barometer [електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.unwto.org/facts/eng/barometer.htm>.
7. *Роджерс Еверет М.* Дифузія інновацій / Еверет М. Роджерс; [пер. з англ. В. Старка]. — К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2009. — 591 с.

Статтю подано до редакції 16.08.11 р.

УДК: 334:338.246

Л. М. Коваль, ректор, канд. екон. наук,
Хмельницький кооперативний
торговельно-економічний інститут

ПІДТРИМКА ПІДПРИЄМНИЦТВА В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ

АНОТАЦІЯ: Досліджено особливості функціонування малого підприємництва, зміст державної підтримки підприємництва в системі державного регулювання економіки.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: підприємництво, мале підприємництво, суб'єкти господарської діяльності, суб'єкти малого підприємництва, державна підтримка, державне регулювання, програмне забезпечення.

АННОТАЦИЯ. Исследовано особенности функционирования малого предпринимательства, содержание государственной поддержки предпринимательства в системе государственного регулирования экономики.

КЛЮЧЕВЫЕ ЛОВА: предпринимательство, малое предпринимательство, субъекты хозяйственной деятельности, субъекты малого предпринимательства, государственная поддержка, государственное регулирование, программное обеспечение.

ANNOTATION. The features of fukction of small enterprise are probed, maintenance of state support of enterprise in ssteme of government control of economy.

KEY WORDS: entrepreneurship, small business, business entities, subjects of small business, government support, government regulation.

Вступ. Продуктивне економічне зростання і підвищення рівня конкурентоспроможності української економіки не можуть бути досягнуті без створення та розвитку сприятливого середовища для малого підприємництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження проблем функціонування малого підприємництва розпочалися в Україні лише з початком ринкових перетворень та з формуванням законодавчої бази здійснення підприємницької діяльності. З цього часу проблеми малого підприємництва постійно знаходяться у полі зору українських науковців. Різні аспекти створення та розвитку малого підприємництва, функціонування суб'єктів малого підприємництва розглядають у своїх працях О. Амоша, Ю. Бажал, О. Балацький, Є. Бойко, Б. Буркинський, В. Геєць, М. Долішній, С. Злупко, С. Ілляшенко, Ю. Канигін, М. Козоріз, І. Комарницький, О. Кужель, О. Кузьмін, В. Максимова, А. Мельник, В. Мікловда, В. Павлов, С. Пухир, М. Чумаченко, Л. Шевчук, С. Шульц та ін. Здобутки західної наукової думки у сфері малого бізнесу мають значно тривалішу історію. Проблеми підприємництва та, зокрема, малого підприємництва представлена у багатьох працях таких учених, як І. Ансофф, Р. Дженик, П. Друкер, Р. Кантільйон, К. Макконелл, А. Маршал, М.Х. Мескон, М. Портер, П. Самуельсон, Ф. Хайек, А. Хоскінг, Й. Шумпетер та ін. Незважаючи на численні дослідження проблем функціонування малого підприємництва, питання регіональних програм ще не достатньо вивчені та не знайшли належного вирішення. Зокрема, на рівні регіону процес формування регіональних програм державної підтримки малого підприємництва є завданням мало дослідженим у науковому плані, а це призводить до того, що на практиці ефективність розроблених програм є недостатньо висо-

кою. Невелика кількість методик визначення рівня дієвості заходів регіональних програм, їхніх пріоритетів, прогнозів щодо їх реалізації, а також вибору системи індикаторів результативності впровадження регіональної програми розвитку малого підприємництва зумовлює потребу в розробці науково обґрунтованих підходів до формування регіональних програм державної підтримки малого підприємництва.

Постановка завдання. Метою даної статті є дослідження процесів формування регіональних програм державної підтримки малого підприємництва.

Для досягнення мети дослідження поставлено і виконано такі завдання: дослідити зміст державної підтримки малого підприємництва в системі державного регулювання економіки.

Результати дослідження. В умовах глобалізації під впливом економічної кризи особливо загострюється потреба в новій, науково-обґрунтованій політиці регіонального управління. Серед його основних завдань є формування сприятливого підприємницького середовища, побудова стабільних прямих і зворотних виробничо-економічних зв'язків між регіональними і центральними ланками управління, між підприємствами і міністерствами, суб'єктами підприємницької діяльності і контролюючими органами тощо. Проте найголовнішим завданням є сприяння збалансованому і пропорційному соціально-економічному розвитку регіонів у рамках концепції сталого розвитку.

Успішне функціонування та розвиток регіональної економіки безпосередньо пов'язані з розвитком малого підприємництва так само, як і деструктивні зміни в економіці держави, в першу чергу, впливають на мале підприємництво. Поняття малого підприємництва в Україні почало формуватися з початком незалежності держави, викристалізовуючись із загальних понять підприємство, господарська діяльність, підприємництво.

Важливою складовою механізму державного регулювання підприємництва є система його державної підтримки та державне регулювання за допомогою формотворчих чинників (рис. 1). Як сказано в роботі [1], економічний зміст державної підтримки полягає в розробці та реалізації системи державних програм сприяння розвитку підприємництва, що виконуються центральною чи місцевою владою, суспільними (некомерційними) структурами або приватними організаціями, яким для цієї мети надаються державні субсидії.

Оскільки місцева влада, як вважає автор [1], не має потрібного досвіду, є корумпованою та забюрократизованою, то доцільніше

доручити функції підтримки підприємництва самому приватному сектору, а за державою залишити формування тих невід'ємних елементів соціально-економічного простору, які підприємницький сектор не спроможний створити самостійно, а саме: 1) нормативно-правового (адміністративного) забезпечення; 2) інституційних засад розвитку підприємництва; 3) функціональних (цільових) форм державного регулювання.

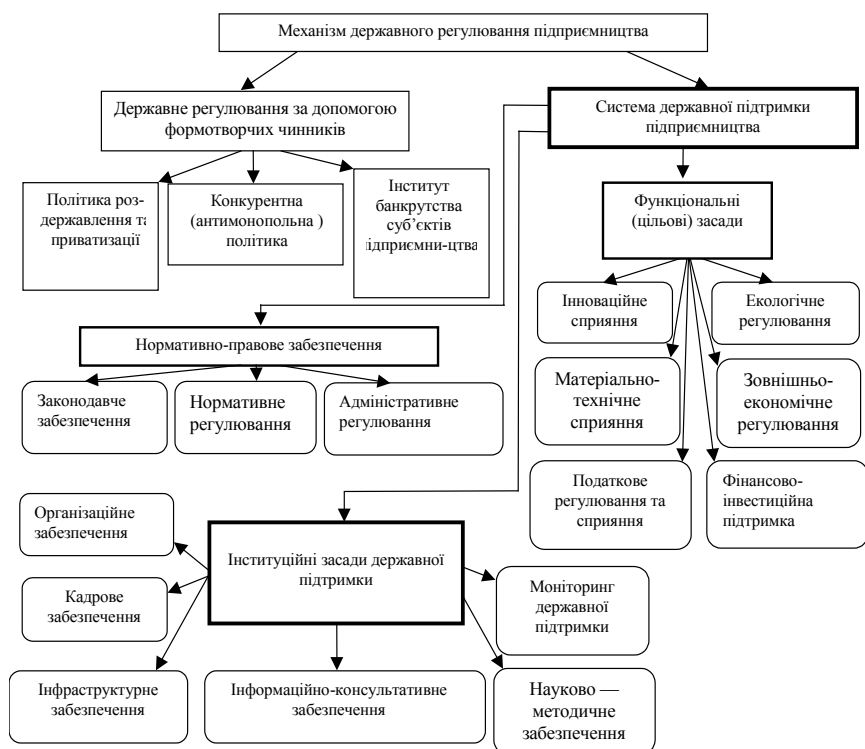

Рис. 1. Механізм державного регулювання підприємництва

Нормативно-правове забезпечення розвитку підприємництва здійснюється у трьох основних напрямках: 1) законодавче забезпечення; 2) нормативне регулювання; 3) адміністративне регулювання. До складу законодавчого забезпечення входить система законодавчих актів щодо підприємницької діяльності; до нормативного регулювання — система нормативів, яка регулює якісний стан підприємств, серед яких: норматив рентабельності для визначення рівня прибутковості суб'єкта господарювання; нор-

матив амортизаційних відрахувань для визначення терміну оновлення основних виробничих фондів; норматив обігових коштів для визначення раціонального обсягу товарно-матеріальних ресурсів і грошових коштів, необхідних для нормального здійснення підприємницької діяльності; різноманітні екологічні нормативи, для формування екологічної політики держави; до адміністративного регулювання — система адміністративних засобів (дозволів, заборон, примушувань), серед яких основними інструментами є державна реєстрація підприємства, ліцензування, сертифікація та стандартизація.

Інституційні засади механізмів державної підтримки підприємства складаються із: організаційного забезпечення інфраструктури, інформаційно-консультаційного забезпечення підприємства, кадрового забезпечення, науково-методичного забезпечення, моніторингу державної підтримки.

Механізм підтримки суб'єктів малого підприємництва, зокрема організаційно-економічний механізм формується на основі ефективного використання організаційних, функціональних, правових, інформаційних, екологічних, адміністративних, фінансових, освітніх важелів. Кожен із важелів має свої інструменти. До інструментів організаційних важелів підтримки суб'єктів малого підприємництва належать суб'єкти та об'єкти управління, а також інформаційні, фінансові, ресурсні потоки між ними. Серед інструментів функціональних важелів організаційно-економічний механізм можна виділити низку елементів, які в сукупності відображають всі функції управлінського процесу: аналіз, планування, організацію, реалізацію і контроль, тобто ці функції включають як необхідні, так і достатні елементи управлінських процесів, методів і важелів господарювання та контролю. Інструменти правового й інформаційного важелів також мають свій набір, але їх основні елементи пов'язані з елементами організаційних і функціональних важелів управління.

Реалізація державної підтримки малого підприємництва здійснюється завдяки обґрунтованим організаційним й функціональним інфраструктурам, оскільки організаційно-економічний механізм — це набір опосередкованих інструментів управління розвитком суб'єктів малого підприємництва і їх фінансової, інформаційної, юридичної підтримку.

Під механізмом розуміють наявність взаємопов'язаної множини об'єктів, кожен із яких має свої характерні властивості і виконує відповідні функції. Особливість системного підходу полягає в тому, що в допустимих межах механізм управління дослі-

джується як єдиний організм із урахуванням внутрішніх зв'язків між окремими елементами і зовнішніх зв'язків з іншими механізмами та об'єктами. Тож доцільно розглянути формування державної підтримки діяльності суб'єктів малого підприємництва у контексті розвитку макроекономічних процесів. Організаційна інфраструктура визначається його місцем і роллю щодо інтенсифікації виробничо-господарської діяльності підприємницьких структур малого бізнесу.

З точки зору основ управління стимулювання й регулювання економічних процесів ототожнюють зі створенням сприятливого економічного середовища для підприємництва, а поняття державна підтримка підприємництва визначають як суб'єкти господарської діяльності, де мале підприємство розглядається як окремий тип підприємництва щодо власності, організаційної форми господарювання чи функцій надання фінансової, інформаційної, правової допомоги [2, с. 100].

Концептуально підтримка малого підприємництва має бути ефективною і результативною, що можна реалізувати за допомогою ідеї де всі елементи системи повинні гармонійно доповнювати одна одну.

Оскільки у загальному випадку під системою розуміють сукупність взаємопов'язаної множини об'єктів, кожен із яких має свої характерні властивості, то в основу концепції підходу покладено розгляд системи управління як єдиного цілого з урахуванням внутрішніх зв'язків між окремими елементами цілого із зовнішніх зв'язків з іншими системами і об'єктами.

Висновки. Таким чином, до кінця XX століття теоретично сформувалося й у XXI столітті підтвердилося реальним досвідом стійке переконання, що держава повинна ефективно реалізувати різні концептуальні підходи до регулювання економічних процесів, як у загальному плані, так і в конкретній сфері економіки, до якої належить мале підприємство.

Література

1. Державне регулювання економіки [С. М. Чистов, А. Є. Никифоров, Т. Ф. Куценко та ін.] Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2000. — 316 с.
2. *Заплатинський М. В.* Інституційна підтримка розвитку малого підприємництва в регіоні: дис. кандидата екон. наук: 08.00.05 / Заплатинський Маркіян Володимирович. — Львів, 2008. — 249 с.
3. *Михальська В. В.* Державне регулювання механізму формування освітнього середовища для малого та середнього підприємництва: дис.

канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / Михальська В. В. — К., 2007. — 253 с.

4. *Полуяктова О. В.* Інтелектуальний капітал в економіці України: дис. канд. екон. наук: 08.00.01 / Полуяктова Ольга Володимирівна. — Одеса, 2008. — 212 с.

5. *Стельмащук А. М.* Державне регулювання економіки / Стельмащук А. М./ Навч. посібник. — Тернопіль: Астон, 2001. — 362 с.

Статтю подано до редакції 15.08.11 р.

УДК 330.338

М. С. Лилик, аспірантка
2-го року навчання,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ДЕЯКІ МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ДІЯЛЬНОСТІ НЕКОМЕРЦІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В ПОСТСОЦІАЛІСТИЧНИХ КРАЇНАХ

АНОТАЦІЯ. Висвітлено місце та роль некомерційних організацій для розвитку громадянського суспільства, проаналізовано проблеми діяльності НГО в постсоціалістичних країнах, зокрема в Україні, та запропоновано деякі методологічні підходи до оцінки їх діяльності.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: громадянське суспільство, громадські організації, некомерційні організації, постсоціалістичні країни, Україна.

АННОТАЦИЯ. В статье рассматривается роль некоммерческих организаций в развитии гражданского общества, а также проанализированы проблемы деятельности НОО в постсоциалистических странах, в частности в Украине.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: гражданское общество, общественные организации, некоммерческие организации, постсоциалистические страны, Украина.

ANNOTATION. In this article definitions of civil society and non-profit organizations are studied, as well as problems dealing with their problems in post- Soviet Union countries and in Ukraine in particular.

KEY WORLDS: civil society, civil society organizations, non-profit organizations, post — Soviet Union countries, Ukraine.

Актуальність. Некомерційні організації — це громадські інституції головною метою діяльності яких є вплив на поведінку людей через переконання та пропагування певних ідей. З таким